

G. I. TOHĂNEANU:
NON OMNIS MORIAR

Volum coordonat de Adina Chirilă și Maria Subi

Editura Universității de Vest
din Timișoara, 2020

CUPRINS / TABLE OF CONTENTS

LECȚIA PROFESORULUI	11
----------------------------------	-----------

Valy CEIA

<i>Profil de cercetător: G.I. Tohăneanu sau arta științei (Researcher Profile: G. I. Tohăneanu or the Art of Science)</i>	17
---	-----------

LINGVISTICĂ / LINGUISTICS

Gabriela-Sînziana IOANEȘ

<i>Supranume individuale și colective din Maramureș (Individual and Collective Surnames from Maramureș)</i>	29
---	-----------

Dora VĂETUȘ

<i>Dinamică lexico-semantică în versiuni biblice românești (Evanghelia după Luca, 10, 27-28) (Lexical-Semantic Dynamics in Romanian Biblical Versions (Luke, 10, 27-28))</i>	41
--	-----------

STILISTICĂ / STYLISTICS

Andreea-Diana ALBU

<i>Alegorie, metaforă și simbol în dramaturgia lui Matei Vișniec (Allegory, Metaphor and Symbol in Matei Vișniec's Dramaturgy)</i>	57
--	-----------

Florina Maria BĂCILĂ

<i>Expresia lingvistică a intimității sufletului cu Dumnezeu în poezia lui Traian Dorz (The Linguistic Expression of the Intimacy between Soul and God in Traian Dorz's Poetry)</i>	69
---	-----------

Simona CONSTANTINOVICI

<i>„Geometria naturală” a percepției olfactive în povestirile lui Ion Agârbiceanu („The Natural Geometry” of Olfactory Perception in Ion Agârbiceanu's Stories)</i>	95
---	-----------

Roxana Maria CREȚU

De la portretele lui Goya și Leighton la idealul feminin eminescian (From Goya's and Leighton's Portraits to Eminescu's Feminine Ideal)109

LITERATURĂ ROMÂNĂ / ROMANIAN LITERATURE

Grațîela BENGĂ-TUȚUIANU

Feminism și literatură: deconstrucția marginalității în poezia Medeei Iancu (Feminism and Literature: The Deconstruction of Marginality in Medeea Iancu's Poetry)125

Veronica-Alina CONSTĂNCEANU

Fișe dramatice. Portrete de autor (Drama Notes. Author Portraits)141

Elena CRAȘOVAN

Apocalipsa pestriță în Cartea de la Metopolis de Ștefan Bănuțescu (The Motley Apocalypse in The Book of Metopolis by Ștefan Bănuțescu)157

Diana Florina FLOREA

Despre ideea de război în romanele lui Camil Petrescu (On the Idea of War in Camil Petrescu's Novels).....173

Dana Nicoleta POPESCU

Imaginea, garant al memoriei în proza Adrianei Bittel (The Image, Guarantor of Memory in Adriana Bittel's Prose)187

LITERATURĂ UNIVERSALĂ / UNIVERSAL LITERATURE

Gabriela GLĂVAN

Epidemia ca metaforă. Philip Roth, Nemesis (The Epidemic as Metaphor. Philip Roth's Nemesis)197

Tatijana PETRIKA

Microromanul Mansarda de Danilo Kiš (Danilo Kiš's Micro-Novel The Attic)209

LIMBI CLASICE / CLASSICAL LANGUAGES

Alexandra CIOCÂRLIE

Plinius cel Bătrân și împărații Romei (Pliny the Elder and the Roman Emperors)221

Theodor GEORGESCU

Epidemia din Athena și efectele ei psihologice (The Plague of Athens and Its Psychological Effects)243

TRADUCERI / TRANSLATIONS

Cristian GAȘPAR

Porci vândrași, câini în călduri și câțiva feciori de curvă. Marginalii istoricofilologice la un remarcabil document medieval din Banat (Tresspassing Pigs, Randy Dogs and a Few Sons of Whores: Historical and Philological Notes on a Remarkable Medieval Document from Banat).....257

Gabriela RADU

Duoda, Manual pentru fiul meu. Traducere și note (Fragmente) (Dhuoda, Handbook for My Son. Translation and Notes – Excerpts).....283

Elena SANDU

Catalepton. Epigrammata. 5. Appendix Vergiliana. Traducere, note și comentarii (Catalepton. Epigrammata. 5. Appendix Vergiliana. Translation, Notes and Commentaries)293

Maria SUBI

Copa. Appendix Vergiliana. Traducere adnotată și comentată (The Woman Innkeeper. Appendix Vergiliana. Annotated Translation with Commentaries) ...315

[LECTIA PROFESORULUI]¹

G.I. TOHĂNEANU

Acum trei decenii și ceva, fiind poftit să vorbesc la o întâlnire asemănătoare și fiind prin formație și, aș spune, chiar și prin alcătuire interioară vrăjmașul formulelor protocolare, m-am gândit și m-am răzgândit cum să mă adresez colegilor viitori din sală. Nu-mi aduc aminte dacă am și recurs la ideea ce-mi venise, dar ea era să mă adresez ca unor personaje din Sadoveanu. N-aș spune că acum sunt mai plin de Sadoveanu decât acum atâta amar de vreme, dar voiam să le chem pe fete *dragi Ancuțe...* Aveam în gând pe *ceastălaltă*, nu pe *cealaltă Ancuță*, aceea care se făcea că privește în lungul șleahului când comisul Ioniță spunea *fără înconjur, așa cum vorbesc oamenii la noi, în Țara-de-Sus, vorba asta mare*. Iar pe feciori aveam de gând să-i chem *Jderi*, cu gândul la ce spune Sadoveanu despre Jder cel mititel – cel mai năzdrăvan din lungul șir al fraților, că 20 de ani, câți avea el, feciorul iubit al Ilisaftei, sunt nu vârstă, ci nemurire. Dacă nu am făcut-o atunci, o fac pe căi ocolite la acest prilej, care nu-mi cășună mai puțină emoție decât atunci. Mai ales că mă aflu aci după un șir întreg, pot spune, de împrejurări neobișnuite, cu care atunci când aveam mai multă nevoie nu am fost răsfățat. Așa încât pot spune că am pierdut în bună măsură obiceiul gesturilor tandre, de care atâta nevoie are viața noastră.

¹ Profesorul G.I. Tohăneanu (1925-2008) a ținut această lecție acum douăzeci de ani, în Aula Magna a Universității de Vest din Timișoara, cu prilejul *Cursului festiv* al absolvenților Facultății de Litere, promoția 1996-2000. Alegerea sa ca profesor care „să predea” – conform unei tradiții mult-iubite de studenți, la vremea aceea – un ultim curs celor mai tineri filologi și dascăli de limba și literatura română școliti la Timișoara (este drept, mai era de trecut un ultim obstacol până la asumarea *de facto* și *de iure* a acestor „titluri” – examenul de licență!) a fost motivată de fascinația pe care a exercitat-o asupra studenților încă din anul I, când le-a predat *Lexicologia* și când noțiuni precum *arhaism*, *termen moștenit*, *neologism* erau pretexte numai bune pentru incursiuni în istoria limbii române – „cătrepobârșii, către pragul nostru dintâi” (G.I. Tohăneanu. 1995. *Cuvânt înainte la Dicționar de imagini pierdute*. Timișoara: Amarcord, p. 5) –, în literatură și, de aici, în stilistică.

Transcrierea după înregistrare audio, editarea textului și adăugarea notelor explicative și bibliografice aparțin Adinei Chirilă. Cu o formă editorială puțin modificată, textul a apărut mai întâi în revista „Almăjana”, XIII, 2011, nr. 3-4, p. 7-9.

Fiind dumneavoastră la vârsta nemuririi, nu o să auziți de la mine povețe, fiindcă și eu, când eram la această binecuvântată vârstă, le sufeream greu; ba, aş spune că făceam anapoda decât eram povăţuit. De aceea am să încep cu o lecție pe care Antichitatea ne-a transmis-o, fiindcă sunt, orice s-ar spune, clasicist şi mă-ntorc la obârşie, la izvor, de câte ori prilejul se iveşte. Lecția aceasta a Antichității se poate rezuma la două cuvinte grecești: *autós épha*, adică „*el a spus*”. Este lecția cu care cei din preajma şi, mai târziu, cei care veneau după Pitagóra îl slăveau pe maestru (prin tabu lingvistic, prin pronume, nu prin numele lui). Deci *el a spus*. Spuneam că aceasta este o lecție greșită a Antichității, pentru că ea a atras imaginea infailibilității profesorilor. Or, eu sunt, mă situez... ideologic, dacă pot spune așa – această vorbă mare –, la antipod. Eu mă îndoiesc împreună cu Labiş, care, într-unul din cele mai frumoase versuri ale lui², jucând pe prezența sau absența sufixului flexionar în românește, a spus: „...mă-ndoiesc dar nu mă-ndoi”. Atunci când e vorba de filolog, de un filolog în devenire sau de unul format deja, îndoiala este sfântă; este legea de bază a propășirii, a propășirii fiecăruia dintre noi. Eu am învățat cu o samă de dascăli care m-au învățat pe mine, care mi-au transmis lecția aceasta, că orice afirmație în domeniul umanioarelor, afară de datele biografice, enumerarea operelor ș.a.m.d., este supusă verificării. Deci toată viața mea am exprimat puncte de vedere, afară de cazurile răspicate mai sus. Am exprimat punctul meu de vedere asupra unei probleme. Tocmai de aceea unul din cele mai dragi versuri eminesciene îmi este „*Non idem est si duo dicunt idem*”³. Sunt împotriva infailibilității dascălului din motive pe care dumneavoastră le știți mai bine decât mine. Adică dascălul poate oricând greși. Ce este important? Ca noi, care predăm, să transmitem elevilor acest adevăr, așa ca să dobândim de la început respectul lor. Nu încuviințarea – care este cu totul altceva. Eu, vorbind astăzi *ex cathedra*, beneficiaz de situația avantajoasă că nu pot fi contrazis; așa o cer regulile politetiei – nu ale omeniei, căci omenia contrazice de foarte multe ori politețea. Și profit de această situație privilegiată. În realitate, cei care au lucrat

² În *Omul comun (Lupta cu inerția)* (v. Nicolae Labiş. [2005]. *Opera poetică*. II. [București – Chișinău]: Cartier, p. 150).

³ În *Noi amândoi avem același dascăl* (v. Mihai Eminescu. 1964. *Opere alese*. II. București: Editura Didactică și Pedagogică, p. 401).

mai demult, nu dumneavoastră, cu mine știți (sic) că am cultivat, ca mod de viață, îndoiala: *Dubito, ergo sum* – mă îndoiesc, dar nu sunt obligat să îndoii șira spinării.

Îmi aduc aminte și am să vă spun un amănunt din viața mea, un amănunt legat de o împrejurare tristă. Am fost într-o vreme... O singură dată am ieșit din țară, în Franța, și am fost într-un spital, unde rector era un prieten al profesorului Iorgu Iordan (de la care am primit și o scrisoare de recomandare; și poate că nu va fi lipsit de interes să vă spun că domnul Iordan – care, de câte ori putea, era și malițios, dar cu temei, cu îndreptățire morală – folosea acolo un neologism: *intervenție*, în franțuzește *intervention*; și, în paranteză, era: „Cred că în limba dumneavoastră nu are sensul pe care îl are la noi”; bineînțeles că nu îl avea, ei știau de „intervenție chirurgicală”, de alt fel de intervenții, nu de acelea din *Lanțul slăbiciunilor* al lui Caragiale...) Atunci, rectorul spitalului, care era prieten cu Iorgu Iordan, a venit zilnic la mine și odată mi-a povestit despre cucerirea Galiei de către Caesar și despre denumirea veche a orașului Lyon, care era *Lugdunum*. Și când eu am accentuat așa, dânsul a protestat: „E *Lúgdunum*!”. Franțujii se tem de accentele latinești, prin faptul că ei au accentul asigurat pe ultima silabă. Și văzând trăinicia... nu a argumentelor, ci a poziției mele, fermitatea mea, s-a dus..., zice: „Am să caut în dicționar”... A doua zi a venit foarte bucuros că greșise. Pentru mine asta a fost... nu fatal, fiindcă nu eram foarte tânăr atunci, dar de mare însemnătate pentru dezvoltarea mea ulterioară. Vasăzică, un profesor (ce-o fi fost..., monsenior era) acceptă cu seninătate, aș spune... cu bucurie faptul că este contrazis. Asta mi-a dat mult de gândit și mi-a verificat unele lucruri pe care le știam dinainte.

Vreau să vă spun foarte pe scurt ce-am învățat de la profesorii mei [...]. De la... (sunt deprins să-i „domnesc” și acuma, dar am să renunț la acest obicei), de la Tudor Vianu (pe care l-am petrecut de multe ori acasă, de la Universitate; stătea pe strada Andrei Mureșanu, Piața Confederației Balcanice – drum lung, aproape o oră), am învățat un lucru extraordinar. Domnul Vianu avea obiceiul ca, atunci când se oprea în fața casei lui Alexandru Macedonski, să-și scoată pălăria, o pălărie... serioasă, cum avea Eugen Todoran când a poposit pe meleaguri timișorene (știu că era o legendă cu pălăriile făcute la Cluj: toți dascălii își făceau pălării la comandă, la același croitor sau, cum se cheamă...,

pălărier se zice – îmi aduce aminte de un roman celebru)... Și, în această împrejurare, eu am rămas cutremurat: de ce domnul Vianu recurge la trucuri de soiul ăsta... Pe urmă m-am convins că era absolut semnul evlaviei pe care un om ca Vianu o purta dascălului său, maestrului său, cum bine știm. Deci nu era spectacol. Și iarăși m-am cutremurat de felul cum interpretasem scena asta și m-am căit amarnic când mi-am dat seama cât de departe era omul de tot ce era spectacol, adică de tot ceea ce suntem noi, într-un fel, blestemați să suferim... această tentație a spectacolului. Am învățat foarte multe alte lucruri, dar acesta mai cu seamă mi-a rămas. [...]

De la Alexandru Graur am învățat a nu spune „asistentul meu”. Cred că ăsta a fost cel mai mare câștig. Graur nu vorbea niciodată despre „asistenții mei”, cum vorbim noi la 30 de ani; ci-ți erau *colaboratori*. De la el am învățat că un profesor, fie cât de mare, poate să greșească. Și am tras toate încheierile posibile.

De la Rosetti nu am învățat, dar mi s-a confirmat o atitudine mai veche a mea. În '52, puțin înainte de a părăsi Universitatea bucureșteană, am fost – paradox! – trimis la odihnă la Predeal. Rosetti mi-a dat două dosare mari de tot, în care era cuprins, în manuscris, *Bietul Ioanide*, de Călinescu. Și mi-a spus, cu zâmbetul lui inimitabil: „Tohăneanu, te rog să vezi bine, eu sunt *Gaetano*”. Când am citit romanul, am rămas trăsniț. Gaetano e un personaj ridicol... Rosetti se bucura de faptul că a fost încondeiat de un om ca G. Călinescu.

De la Iorgu Iordan am învățat ce înseamnă ritmul, fiindcă, de câte ori mă duceam, târziu, să-l vizitez, mă întreba: „Mai lucrezi 8 ore pi zî?” – cu moldoveneasca lui molcomă. Bineînțeles că „8 ore pi zî” însemna după ce ajungeam acasă. Și, exasperat de frecvența întrebărilor, i-am spus odată: „Domnule Profesor, uneori muncesc 12, 14 ore, alteori nu fac nimic.”. „Rău”, mi-a spus domnul Iordan, reținând numai ultima parte a replicii mele. Mai târziu am învățat că munca aceasta ritmică se supune unor mari legi ale firii, că totul în jurul nostru se petrece ritmic.

Am mai învățat de la toți, absolut de la toți, legea îndârjită a trudei; pe care poetul latin o redă prin expresia *labor improbus*⁴, care presupune

⁴ Vergilius, *Georgice*, I, 144-145: *Labor omnia vicit / Improbus* [„Ea, truda îndârjită / În toate-a biruit”: Pvbliivs Vergiliivs Maro. 1997. *Bucolice. Georgice*. Prefață și traducere din limba latină: G.I. Tohăneanu. Timișoara: Amarcord, p. 135].

întâmpinarea sistematică, înfruntarea – ca să nu spun confruntarea, fiindcă am oroare de acest termen –, înfruntarea sistematică a greului.

*

Și, în încheierea acestei scurte alocuții, am să vă citesc câteva texte poetice⁵, convins că ele spun mult mai mult decât mine, mai ales rostite într-o asemenea împrejurare, pentru dumneavoastră nu mai copleșitoare decât pentru mine.

Eminescu:

„În zădar în colbul școlii,
Prin autori mâncați de molii,
Cauți urma frumuseții
Și îndemnurile vieții,
Și pe foile lor unse
Cauți taine nepătrunse
Și cu slovele lor strimbe
Ai vrea lumea să se schimbe.
Nu e carte să înveți
Ca viața s-aibă preț –
Ci trăiește, chinuiește
Și de toate pătimește
Ș-ai s-auzi cum iarba crește.”

*

Lucian Blaga, cântăreț al greului:

„Ușor nu e nici cântecul. Zi
și noapte – nimic nu-i ușor pe pământ:
căci roua e sudoarea privighetorilor
ce s-au ostenit toată noaptea cântând.”

*

„Greu e totul, timpul, pasul.
Grea-i purcederea, popasul.
Grele-s pulberea și duhul,
greu pe umeri chiar văzduhul.
Greul cel mai greu, mai mare
fi-va capătul de cale.

⁵ Este vorba de: În zădar în colbul școlii... (v. Mihai Eminescu, *vol. cit.*, p. 594), *Catren* (v. Lucian Blaga. 1995. *Opera poetică*. București: Humanitas, p. 334), *Munca pleoapelor* (v. *ibidem*, p. 528), *Inscripție de bărbat* (v. Tudor Arghezi. 1988. *Versuri*. București: Minerva, p. 193).

Să mă-mpace cu sfârșitul
cântă-n vatră greierușă:
Mai ușoară ca viața
e cenușa, e cenușa.”

Și, în sfârșit, sau... aproape de sfârșit, o altă poezie, foarte puțin cunoscută, a lui Blaga, care ne deschide perspectiva verticală îndărăt și înainte, fără de care nu se poate dura nimic pe lumea asta:

„O muncă de fiecare clipă, de fiecare,
îndeplinesc pleoapele.
Are nevoie de ea subțire
lumina noastră.

S-o săvârșească de dimineață
pân' la-ntunecoasa strajă, pleoapele singure
n-ar fi în stare. Le ajută
moartea și viața.

Clipă de clipă
moartea le închide,
viața le deschide.”

Închei cu **Arghezi**, *Inscripție de bărbat*. Fetele or să mă scuze, amintindu-și de *bărbăția limbii române*, așa cum zice Hasdeu, și că Vitoria Lipan era *bărbată muiere*:

„Fă-ți datoria până-n capăt, bine.
Sînt datorii și țelul și povara,
Fie că mîngâi omul, fie că-i aperi țara
Și-așteaptă ceasul tău. Că vine!

Nu-ți fie teamă, alta nu-i menirea,
Că te codești, mișel sau înțelept,
Ține nevrednicilor crâncen piept,
Că porți în tine toată omenirea.
Ai luat de jos poveri. Ți se cuvine.
Și te mai cere una. Nu-i nimic. E grea.
Ți-e cărca plină, ia-o și pe ea
Și-așteaptă-ți și sfârșitul cu fruntea sus. Că vine!”

PROFIL DE CERCETĂTOR: G. I. TOHĂNEANU SAU ARTA ȘTIINȚEI

Valy CEIA
(Universitatea de Vest din Timișoara)

valy.ceia@e-uvt.ro

Researcher Profile: G. I. Tohăneanu or the Art of Science

Abstract: My study presents the scientific and cultural profile of one of the founding professors of the University of Timișoara, creator of a school of stylistics: G. I. Tohăneanu. An emblematic figure of modern Romanian philology, he was a linguist, a translator, a researcher, a charismatic teacher and an essayist, multiple facets of his personality that are brought together by an unmistakable style, which vibrates with the same intensity throughout his diverse work. Tenacious and restless, he spent an entire lifetime deciphering the hidden traces left in books by people, times and thoughts. His open admiration for great minds who preceded us, as well as for exemplary figures gleaned from the pages of books or from personal histories, comes to complete G. I. Tohăneanu's portrait, revealing a coherent and unitary way of understanding life.

Keywords: *G. I. Tohăneanu; researcher; translator; teacher; personality*

Rezumat: Lucrarea mea reliefează profilul științific și cultural al unuia dintre profesorii întemeietori ai universității timișorene, creator de școală stilistică: G. I. Tohăneanu. Figură emblematică a filologiei românești moderne, lingvist, traducător, cercetător, profesor carismatic, eseist reprezintă toate fațete ale personalității sale, aduse la unitate de stilul inconfundabil ce străbate creația sa variată cu egală intensitate. Tenace și neliniștit, a descifrat o viață întreagă urmele oamenilor, timpurilor, gândurilor ascunse în cărți. Admirația, manifestă, pentru mari spirite ce ne-au precedat, precum și pentru chipuri exemplare ivite dintre paginile cărților sau din istoria personală vine să întregască portretul lui G. I. Tohăneanu, deslușindu-ne un mod coerent și unitar de înțelegere a vieții.

Cuvinte-cheie: *G. I. Tohăneanu; cercetător; traducător; profesor; personalitate*

Personalitate a filologiei românești moderne, spirit emblematic al spațiului cultural timișorean, unde a sosit odată cu înființarea în 1956

a Institutului Pedagogic din Timișoara, fiind unul dintre profesorii săi întemeietori, dar activând și în calitate de cercetător și conducător al secției de Lingvistică a filialei locale a Academiei Române, G. I. Tohăneanu (7 mai 1925, Galați – 27 august 2008, Timișoara) a lăsat o operă amplă și variată. Lingvist, traducător, cercetător, profesor carismatic, eseist – iată tot atâtea fațete aduse la unitate de stilul particular, ce străbate creația sa cu egală intensitate. O imagine care se întregește și se șlefuește cu fiecare abordare, întrucât personalitatea cercetătorului este ea însăși extrem de complexă și de dinamică, dincolo de elementele constanței: forța sensibilității artistice, intuiția stilistică strălucită, rigoarea științifică, pândită de neîncetata efervescență a sensibilității.

Stilistician de rară sensibilitate, în sufletul căruia ritmul lumii cărții suna tot atât de clar și de melodios precum scandările ritmurilor poetice antice – cu care își încânta auditoriul, G. I. Tohăneanu s-a aplecat cu toată receptivitatea, consubstanțială, asupra operei marilor noștri scriitori. Unul dintre titlurile cărților de stilistică, *Surugiu la cuvinte* (Timișoara, Editura Amphora, 2004), parafrază voiculesciană, descrie fidel și profilul academic al lui G. I. Tohăneanu. Răbduriu și neliniștit, a descifrat o viață întreagă urmele oamenilor, timpurilor, gândurilor ascunse în cărți, prinzând în arcanele cuvântului latențele textului literar. Din aceste neostoite clocotiri spirituale s-au zămislit lucrări variate – lexicologie, stilistică, traduceri –, toate închinat unui singur zeu: Cuvântul. Imun la módele literare, a revenit cu statornică dedicare asupra operelor clasice, în sensul larg, ale culturii noastre. În filigranul acestora a știut să reveleze permanent sufletul scriitorului, spiritul lumii: *Studii de stilistică eminesciană* (București, Editura Științifică, 1965), *Stilul artistic al lui Ion Creangă* (București, Editura Științifică, 1969), *Expresia artistică eminesciană* (Timișoara, Editura Facla, 1975), *Dincolo de cuvânt. Studii de stilistică și versificație* (București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976), *Arta evocării la Sadoveanu* (Timișoara, Editura Facla, 1979), *Eminesciune (Eminescu și limba română)* (Timișoara, Editura Facla, 1989), *De ce Eminescu*, în colaborare cu Eugen Todoran, prietenul său (Reșița, Editura Timpul, 1999), *Neajungerea limbii. Comentarii la Țiganiada de I. Budai-Deleanu* (Timișoara, Editura Universității de Vest, 2001), *Scrisori din roase plicuri* (Timișoara, Editura Eubeea, 2002), *Lampa de lângă tâmplă* (Timișoara, Editura Amphora, 2005).

Urmărind țesătura fină a operelor scriitorilor români, G. I. Tohăneanu deslușește de fiecare dată sensuri latente și valențe expresive, orchestrează asociații de idei, direcții de gândire. Aceste elemente, intrinseci de altminteri incursiunilor în profunzimea densă a literaturii înalte, apar nu o dată surprinzătoare, fiindcă cercetătorul reușește să inițieze, grație unui aparent infim semn textual, o întreagă simfonie interpretativă. Dintr-un crâmpei lexical, cel mai adesea, ori dintr-un ritm surprins chiar în inima narațiunii se iscă și crește o descifrare a textului și o înțelegere a autorului, care vin să spună că nimic nu cade întâmplător și nu este rezultatul hazardului scriitoricesc, în spațiul marii literaturi. Dimpotrivă, cum nu pregetă să demonstreze în felurite chipuri în cercetările sale stilisticianul, sintagma „licență poetică” e o găselniță pentru slăbiciunea interpretativă; nimic aici nu este urmarea unei simple redundanțe ideatice ori structurale, nimic nu înseamnă neputință creatoare, infirmitate artistică, amorțire expresivă, ci, de fiecare dată și în chip obligatoriu, alegere. Trudă a celui ce nu ostenește să se lupte cu *neajungerea limbii* – asupra căreia glosează în studiile sale, deslușindu-i tensiunea dramatică pe care o auscultă în vibrațiile textului artistic –, opera cercetătorului, diversă și totodată unitară, se impune cititorului prin stilul inconfundabil, în care rigoarea științifică este contrabalansată de fervoarea spiritului împătimit de lumea incandescentă a literaturii.

Aflate în echilibru dinamic, vechiul și noul sunt permanent alimentate unul de către celălalt, condiționate în mod obligatoriu de valoare – „Închinați-vă la modele, nu la mode!”. Din această alianță indelebilă s-au zămislit articole și cărți de deslușire a adâncurilor din cuvânt, lucrări în care pasiunea bine strunită a cercetătorului sobru devine contaminantă pentru lector. În aceste studii îl descoperim pe călărătorul robit creștelor de munte umblând la braț cu clasicistul, pățimaș după exactitate infinitezimală, amândoi la fel de constanți, de ageri, de atenți, de ... redundanți. Astfel, a dat tiparului *O seamă de cuvinte românești* (în colaborare cu Teodor Bulza, Timișoara, Editura Facla, 1976), *Cuvinte românești* (Timișoara, Editura Facla, 1986), „*Viața lumii*” *cuvintelor. Vechi și nou din latină* (Timișoara, Editura Augusta, 1998). Viziunea pe care ne-o propune prin *Dicționar de imagini pierdute* (Timișoara, Editura Amarcord, 1995) cată să ne asigure că acest zbor în adânc se află la îndemâna fiecăruia dintre noi, dacă/atâta vreme cât avem